

gravende dieven, als wel de kapitaliseering ervan en de aanwending ervan in praktisch werk, was wat de jeugdige wil zocht. De redactie van „Fraternitas“ zegt in 1925, November: dat „speciaal de vraag naar de bewegingsvrijheid van 't wetenschappelijk onderzoek binnen de sfeer eener gemeenschappelijke belijdenis“ onder de gereel studenten „actueel is, sinds er van een Gereel Studentenbeweging gesproken wordt“. En, dan vervolgt zij: „Men kan zelfs zonder eenige overdrijving zeggen, dat de spanning van dit probleem als motorische kracht mede onze beweging heeft doen ontstaan en helpen voortstuwen“.

Alweer moet ik den tegenspreker, die mocht willen interrumpeeren, maar dadelijk te woord staan. Ik hoor hem zeggen, dat ik hier voor de tweede maal verslagen word, ik, met mijn bewering, dat men perspectieven opende, uit-zichten wilde, eerder dan b.v. introspectie, Staat er niet: „spanning“?

Zeker, er staat „spanning“.

Maar, er staat ook iets van „voortstuwen“. Zoolang er alleen maar spanning is, wordt er in den regel weinig voortgestuwd, en ook 'n bitter klein beetje georganiseerd, laat me liever zeggen: geïnstitueerd. Tenminste wanneer we de kwestie oplossen willen zonder al te veel heidspraak, ontleend aan de electrotechniek; waarmee — dat geef ik toe — iedereen me dadelijk den mond zou kunnen snoeren. Voordat een probleem een motorische kracht worden kan — tenminste als de motorische kracht niet doelloos heen en weer werpen, maar vooruit stuwen zal — moet het scherp voor onze oogen staan; en is minstens de eerste term der oplossing althans gevonden en als stellige waarheid zonder eenigen twijfel ons in de ziel gehamerd. Indien deze bewuste „doelstelling“ dus geheel en al zal worden gehandhaafd en als praktisch programmpunt ook metterdaad (met-de-daad!) zal worden nagestreefd, dan moet men alvast met de begrippen „belijdenis“, en „gemeenschappelijke belijdenis“ en „wetenschap“ kunnen opereren. Het feit nu, dat men niet zoozeer worstelt met het wezen, het recht, de mogelijkheid, den inhoud der belijdenis (en der „wetenschap“) zelf, als wel met de vraag, hoe men binnen het raam van „de“ belijdenis, ja zelfs van „een“ belijdenis wetenschappelijk werk handhaven en aandurven kan, wijst op een perspectieven-opening, die veel aan kan en nog meer aandurf. Ik zou wel kans zien, de stelling te hooren verdigen, dat de verhouding tusschen belijdenis en wetenschappelijk onderzoek, en tusschen de idee van een bindende belijdenis en wetenschappelijke bewegingsvrijheid, behoort tot de inleidings-hoofdstukken van de studie, die zich met belijdenis en wetenschap bezighoudt; ik praat nu maar zonder vaktermen en erg in de ruimte. Maar wie weet het niet, dat de inleidingshoofdstukken van elke wetenschap wel is waar in het boek, dat men er over schrijft, vooraan komen te staan, doch in het werkelijke leven achteraan komen? Wie weet niet, dat ze eerst later aan de orde gesteld worden? Het is altijd zoo: eerst heeft men een belijdenis; en eerst is men het over noodzakelijkheid en recht en autoriteit van zijn belijdenis met zichzelf en met de gemeenschap volmaakt eens geworden; zoo eens, als een getuige met zijn getuigenis, een profet met de profetie, een martelaar met zijn credo, een kruisleger met zijn kruisvaart-leus. En — om tot den tweeden term te komen: eerst heeft men ook niet maar de idee van een mogelijke wetenschap, maar resultaten van werkelijke wetenschap; inhoud van wetenschap; werking, drang, persing van wetenschap. Om zoo te zeggen: het bloed wordt er eerst uitgehaald door het leven, zoowel van belijdenisdrang als van wetenschapspersing, en pas daarna, pas heel veel later, komen de enkelingen, die uit de geloovige, belijdende massa geboren zijn, die ook wel intellectueel er boven uitsteken, maar geen seconde den levenden band met het geloovig volk verliezen, opzetten, om in studeerkamers en in boeken zoo eens te schrijven over het verband tusschen confessionele binding en ongebonden, immers vrije, wetenschap. Daarom herhaal ik: wanneer de G. S. B. als totaal (ik zie hier van elk bepaald citaat af) zegt: de spanning van het probleem tusschen wetenschappelijke vrijheid en confessionele binding houdt ons bezig, brengt ons zelfs van den bestansvorm van G. S. B. „als organisatie“ tot dien anderen bestansvorm van G. S. B. „als instituut“; — en als we dan tegelijk hooren spreken en zien schrijven over den hartstocht voor de werkelijkheid, en over de eerlijkheid en ook de zelfanalyse; en als men dan verneemt, hoe men bewust wil leven (dus ook werken), — juist in tegenstelling met de ouderen, nu, dan mag men voor het minst uit de alzo gegeven situatie opmaken, dat zij, die zoo spreken, de prolegomena gaan schrijven, omdat ze in het leven zelf reeds het gansche veld van onderzoek principiëel en overwinnend zijn doorgeworfeld. Dan mag ik aannemen, dat men een belijdenis heeft, dat men haar inhoud heeft veroverd en kent en als organisatie heeft geassumeerd, niet maar lijdelijk, niet automatisch, maar in de „spanning“, die ook in het probleem, dat genoemd werd, aanwezig was. Want als het niet zoo was, dan zou men, zoowel uit drang naar werkelijkheid, als uit zelfgericht,

eerst moeten worstelen met de belijdenis zelf, met haar wezen en recht. Almede met de wetenschap. Men kan pas een inleiding schrijven, als men zijn boek voltooid heeft met de gedachte en weet, wat te zeggen is. Wat het eerst geschréven wordt (de prolegomena van elke studie) is het laatste in de gedachte.

Ik moet het dus hier handhaven: er blijkt meer perspectief geopend te zijn; men heeft een doel, dat ligt in de toekomst en jaagt dat doel na.

Ja, we gaan nog verder. Twee dingen wijzen ten overvloede in dezelfde richting.

Het eerste is de strijd om de doelstelling zelf; het tweede de methode van organisatie.

Wat het eerste punt betreft: men heeft in de G. S. B. lang en breed gepraat over de „doelstelling“, maar een wel-omschreven, bewust aangevaarde grondslag ontbreekt. De basis van samenwerking, zooals die door elk der 3 corpora is aangevaard, begint als volgt:

Art. 1. De Gereel Studenten Corpora F. Q. I., X. B. D. D. en S. S. B. erkennen het bestaan van een Gereel Studenten Beweging als een actie, die zich ten doel stelt, onder de Gereel Studenten zulk een leven te bevorderen, dat ieder in dank en doen zich meer bewust richt naar de Gereel levens- en wereldbeschouwing.

Art. 2. Genoemde Corpora onderhouden betrekkingen, die ten doel hebben, hun leden gelegenheid te geven aan die actie deel te nemen.

Hier ontbreekt de aanwijzing van den grondslag. Men zal zeggen: nu ja, de drie corpora hebben dien grondslag; elk van die drie treedt tot de G. S. B. toe, en doet dat telkens met behoud van zijn grondslag. Volkomen juist — in het afgetrokken. Men zou echter kunnen tegenwerpen, dat elk der 3 corpora ook wel zoo ongeveer een doelstelling heeft als hier wordt aangegeven. Niettemin wordt alleen de doelstelling wel-bewust omschreven en met zorg geformuleerd. Bovendien laat inzage van de wetten der samenwerkende studentencorpora zien, dat de formulering van den grondslag waarop men staat, niet gelijk is, reeds dat zou in het algemeen wenschelijk maken, dat men eerst over de formulering van de basis, waarop de nieuwe organisatie (G. S. B.) staat, tot een conclusie kwam. Evenwel, het blijkt niet het geval te wezen. Tot de taxatie van het verschijnsel komen we later. Thans gaat het er al weer om: men opent perspectieven (doelstelling); en men houdt zich daarmee eerder bezig dan met iets anders.

Sterk komt dit trouwens naar voren in het redactionele (de toekomst uit het verleden bezieude) artikel van „Fraternitas“, Nov. '25. We lezen daar:

Onze beweging eischt n.l. een bewuste actie, d.w.z. niet allerlei halfbewuste gevoels-overwegingen als behoefte aan goedheid of veiligheid mogen den doorslag geven bij een kiezen voor 't Gereel, beginsel, maar deze keuze moet een persoonlijke, welgeformuleerde en bewuste daad zijn.

Hier volgt nu echter terstond uit dat deze actie, wijl liggend in de sfeer van 't bewust leven, 't critisch moment in zich opneemt. Deze critiek dwingt te schiften tusschen 't wezenlijke en 't bijkomstige, 't blijvende en vergankelijk, en verhindert den geest om ooit realloos de traditie te accepteren. Zij is, ideel beschouwd, geen uiting van hoogmoed maar van deugd, wijl eerbied voor de goddelijke waarheid den Christen verbiedt haar gelijk te stellen met menschele formuleering. Zij is uiting van eerlijkheid en werkelijkheidszin, wijl 't menschen geest niet eerder rusten kan voor hij de zekerheid heeft inden aard op goddelijke basis, op goddelijk gezag te rusten.

Ook hier wordt het doel gesteld en voor het nastreven van dat doel de plicht van „bewustheid“ naar voren gebracht als ethische eisch, maar het „beginnsel“, het „gereel beginsel“ blijft zonder definitieering staan; het schijnt een gegeven, onbetwiste, grootheid te zijn. Wel wordt de traditie gecritiseerd, ze zal dat althans worden; maar wie gaat critiseren, is het er niet zichzelf over eens, dat hij een maatstaf heeft.

Tenslotte wijs ik op de organisatie. Om niet breed te worden volsta ik hiermee: er is in discussie gebracht, of men als leden, individueel, dan wel als corpora, dus als 3 studentenorganisaties, lid zou zijn. Individueel lidmaatschap eischt een meer bewuste daad; en laat meer ruimte voor persoonlijke beleving en belichting van tot den grondslag van alle werk afdalende vraagpunten en antwoorden; terwijl een toetreden als organisatie meer ruimte laat voor propagandistische, organisatorische strevingen, waarbij men zich, wat den grondslag, de basis betreft, zooals dat (niet in synodes als wel daarbuiten speciaal) pleegt te geschieden, welwillend aan elkaar conformeert en dus juist die basis min of meer in de ruimte laat ter wille van het goede gemeenschappelijke doel.

En laatstgenoemde methode is gekozen.

Ook hier blijkt het weer —: de G. S. B. werkt met perspectieven.

En nu zullen we den volgende keer moeten zien, dat die perspectieven zoowel alleen stonden; en dat het „vooral“ perspectieven waren.

En daar zal dan ook een begrijpende, waardeerende, maar juist daarom min of meer beslissende poging moeten gedaan worden tot eenige schuchtere critiek, als ik het zoo eens zeggen mag.

We zullen dan tevens nog iets ter aanvulling moeten zeggen over de organisatie van de G. S. B., want die is later weer opnieuw geregeld.

De aanvankelijk gevolgde gedragslijn is door latere feiten verloochend. Dit laatste echter weer niet zoo, dat de in mijn artikel opgemerkte tendens losgelaten werd, want zij werd door het vervolg der geschiedenis nog duidelijker afgeteekend.

Juist de wrijving, in de G. S. B., over het lidmaatschap, individueel of als corps, bewijst ten overvloede, dat de vooropstelling van het gemeenschappelijke doel, met vermin van voorafgaande vastlegging van den gemeenschappelijke grondslag, met open oogen als feit aanvaard werd, en volstrekt geen onwillekeurig verzuim was, dat op elk oogenschijnlijk kon ontdekken en dadelijk met gemak hersteld worden.

K. S.

LITERATUUR EN KUNST.

BU den 70sten verjaardag van Pol de Mont.

Naar de bladen berichten, vierde dezer dagen de Vlaamsche schrijver en dichter Pol de Mont zijn 70en verjaardag. Onze aangenomen gewoonte gestrouw, wijden we, naar aanleiding van dat feit, een artikel aan den persoon en den arbeid van dezen jubilaris, die ook in ons land een goede bekende is.

Maria Polydoor Karel de Mont werd den 15en April 1857 geboren te Wambeke, een Brabantsch dorpje tusschen Brussel en Ninove. Zijn ouders behoorden tot den boerenstand en dus is Pol de Mont opgegroeid op de boerderij, midden in de weelde van het Vlaamsch-Brabantsche land. Deze afkomst heeft op heel zijn persoonlijkheid haar stempel gezet: zijn groote, uitbundige liefde voor de natuur, de vogels, de bloemen, de golvende velden en wijde luchten, zijn voorkeur voor alles wat folklore is, zijn eerbied voor tradities en overleveringen, ze zijn alle eigenschappen, die voortvloeien uit het milieu, waarin hij is groot geworden. Daarbij komt nog, dat zijn moeder een fijn-voelende vrouw was, die haar zoontje de vele karakteristieke liedjes van het land leerde, en dat zijn vader vertellen kon als de beste, fantasieerend altijd over het dorpje en zijn omgeving.

Niet zonder moeite blijktbaar (we merken daarvan wel iets uit de vele gedichten van Pol de Mont, die de herinnering aan zijn ouderlijk huis bewaren) deden de ouders den jongen studeeren. Ze zonden hem naar de school te Ninove, daarna naar het klein-Seminarie van Mechelen en in 1887 vertrok hij naar Leuven, om daar aan de hogeschool letteren en wijsbegeerte te studeeren. Reeds in zijn Mechelsche jaren had hij verzen gedicht, maar ten volle kwam zijn aanleg tot ontwikkeling te Leuven, waar hij kennis maakte met Albrecht Rodenbach. Met dezen stichtte hij een studentenbond, die de Vlaamsche traditie in eere wilde houden, en gijverde hij voor de Vlaamsche zaak. In 't bijzonder streefde hij naar verdieping en verwijding der Vlaamsche literatuur, die hij met meer leven, meer realisme, meer poëtischen vorm bezielde wilde zien. In tijdschriftartikelen bepleitte hij zijn denkbeelden, niet echter zonder tegenstand te ontmoeten en heftige critiek. Ook in zijn werk gaf hij uiting aan zijn inzicht. Wel was dat nog veelal onzuiver, en door te groote gemakzucht niet voldoende bezonnen, maar hij oogste toch het succes, dat een bundel „Gedichten“, die een bloemlezing was uit dat werk, met den vijfjaarlijkschen prijs voor Vlaamsche letterkunde werd bekroond.

In 1880 kwam hij als leeraar aan het atheneum te Doornik, om na twee jaar in dezelfde functie naar Antwerpen te vertrekken. Zijn invloed als leeraar was heel groot, en door zijn inspiratieve persoonlijkheid en door zijn warme overtuiging voor de Vlaamsche zaak. Een tijdschrift „De Vlaamsche school“ dat hij daar begon, vond goeden ingang. In 1886 ging hij over naar de Academie van Beeldende kunsten te Antwerpen, waar hij tot 1904 Nederlandsch doceerde. Toen ontving hij de benoeming tot conservator aan het Koninklijk Museum, een hooge onderscheiding, die zeker verband hield met zijn groeiende populariteit bij het Vlaamsche volk. In de oorlogsjaren echter moest hij ontslag nemen uit zijn ambt; hij werd gedoodverfd als de man, die den oorlog gewild had en in zijn ijveren voor een Vlaamsche Universiteit zag men geheel ten onrechte, een neiging tot activisme, die hem als ambtenaar onmogelijk maakte. Bitter heeft deze bejegening hem gegriefd, en, ofschoon hij wel weer in zijn eer is hersteld, is ze toch in haar uitwerking beslissend geweest. Na den oorlog kreeg hij officieel pensioen, wat dus een bevestiging van het ontslag betekende. Meer dan ooit ging hij nu voor de Vlaamsche zaak zich geven. Reeds als lid van den provincialen raad had hij getoond buitengewone sprekersgaven te bezitten; thans trok hij overal heen, vooral naar het Noorden, om met zijn bezielend woord belangstelling te wekken voor het groote ideaal van zijn leven: in Vlaanderen Vlaamsch. En voor dat ideaal strijdt hij nog, frisch van geest ondanks zijn 70 jaren, met jeugdige vuur.

„Ons volk moet herworden“, dat is de leuze van Pol de Mont en deze leuze wijst aanstonds de richting aan, in welken we de betekenissen van dezer

dicht
der
zijn
Vlaam
Vlaam
verfr
en a
een I
In
wikke
ook I
eener
den
bij u
op te
in v
als
ver
stand
Rode
sooni
op be
journ
baan
sche
die d
kondig
geluid
verste
een z
stiger
zhaan
dachte
zelle
Vlaam
Straks
Dat
kracht
het fe
alles
taan,
zij zijn
door z
fijn kl
voor e
ook an
veel m
aard, z
poëzie
zijn le
veel in
want z
zochter
Roden
zich o
heid,
Em. d
den M
vers, e
meidor
een se
breed
en ove
lerende
„minst
en jub
het bl
Intue
dig —
Toen d
meylen
Noords
zooveel
scher
hun te
digheid
het zo
geblaze
een ho
van he
los. E
schaar
men, n
baan n
Voor
mensch
gewees
over bl
vroeger
den.
In de
der Van
desillus
waardes
zonen“
betecke
de van
Straks-t
rend ju
Mont g
70ste v
schiede
is toch
zwakke
Stelli
heeft P
atmosfe
van lev
en groo
vlakligt